

Forrai Erzsébet – Ladányi Erika – Gyuris Tamás

A falugondnoki és tanyagondnoki szolgálatokról II.

Az alábbiakban ismertetett felmérést az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium megbízásából a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet Szociálpolitikai Főosztálya készítette 2005 tavaszán, önkitöltős kérdőívek alkalmazásával. Egyrészt vizsgáltuk a falugondnoki és tanyagondnoki szolgálatot működtető településeket (pl. a települések jellemzőit, a szolgáltatás létrehozásának körülményeit, a működő szolgáltatások sajátosságait stb.) annak érdekében, hogy országos képet kaphassunk e szolgáltatási formáról. E vizsgálat eredményeit a KAPOCS előző, 23. számában ismertettük.

Másrészt a felmérés során – az előzőek mellett, szintén önkitöltős kérdőívek segítségével – megkérdeztük a falugondnoki és tanyagondnoki szolgálatot működtető települések polgármestereit, jegyzőit és magukat a falugondnokokat, tanyagondnokokat is többek között a szolgáltatásról alkotott véleményükről, tapasztalataikról, benyomásaikról, valamint a szolgáltatás működtetésében betöltött szerepükről. A felmérés ezen részére vonatkozó eredményeket mutatja be jelen tanulmányunk.

A falugondnokok és tanyagondnokok vélekedése a szolgáltatásról

A falugondnoki, tanyagondnoki szolgálatok felmérése kapcsán tehát egy külön kérdőíven kérdeztük magukat a falu- és tanyagondnokokat a szolgáltatással kapcsolatos véleményükről, tapasztalataikról. Összesen 257 fő falu- és tanyagondnokot kerestünk meg kérdőíveinkkel. A mintavétel logikája *szisztematikus mintavételi eljárás* volt, mely szerint: a falu- és tanyagondnoki szolgálatot működtető települések címlistáját megyék szerint rendeztük, majd az egyes megyéken belül a településeket ábécé-sorrendbe tettük, ezt követően megyénként a sorrendben az első helyen álló települést, majd minden harmadik települést választottuk ki. Az ily módon kiválasztott településeken kértük meg a falu- és tanyagondnokokat a vonatkozó kérdőív kitöltésére. A megadott határidőre összesen 110 kitöltött kérdőív érkezett vissza, a visszaküldési arány tehát 42,8%-os.

Az 1. számú táblázat tartalmazza az adatbázisunkban szereplő falu- és tanyagondnokok *regionális és településnagyság szerinti megoszlását*.

1. sz. táblázat

Az adatbázisban szereplő falu- és tanyagondnokok regionális és településnagyság szerinti megoszlása

Régió		A település lélekszáma (fő)									Összesen
		0-499	500 – 999	1 000 – 1 999	2 000 – 4 999	5 000 – 9 999	10 000 – 19 999	20 000 – 49 999	50 000 – 99 999	100 000 és felette	
Közép-Magyarország	fő	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
	%	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	1,8
Közép-Dunántúl	fő	6	-	2	-	-	-	-	-	-	8
	%	8,6	-	18,2	-	-	-	-	-	-	7,3
Nyugat-Dunántúl	fő	13	1	1	-	-	-	-	-	-	15
	%	18,6	4,5	9,1	-	-	-	-	-	-	13,6
Dél-Dunántúl	fő	20	7	1	-	-	-	-	-	-	28
	%	28,6	31,8	9,1	-	-	-	-	-	-	25,5
Észak-Magyarország	fő	25	5	4	-	-	-	-	-	-	34
	%	35,7	22,7	36,4	-	-	-	-	-	-	30,9
Észak-Alföld	fő	4	2	1	1	-	-	-	-	2	10
	%	5,7	9,1	9,1	20,0	-	-	-	-	100,0	9,1
Dél-Alföld	fő	2	7	2	2	-	-	-	-	-	13
	%	2,9	31,8	18,2	40,0	-	-	-	-	-	11,8
Összesen	fő	70	22	11	5	-	-	-	-	2	110
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-	-	-	100,0	100,0

Láthatjuk az 1. számú táblázat adataiból, hogy négy településnagyság-kategóriából egyetlen kérdőív sem érkezett. A kérdőívek közel kétharmadát (63,6%) az ötszáz fő alatti településeken dolgozó falu- és tanyagondnokok küldték vissza.

A visszaérkezett kérdőívek száma és aránya alapján az észak-magyarországi (30,9%) és a dél-dunántúli (25,5%) régiókban tevékenykedő falu-és tanyagondnokok tekinthetők a legaktívabbnak. (Bár itt nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt sem, hogy e két régió meglehetősen sok települést – köztük kis lélekszámú települést – foglal magába, tehát a szisztematikus mintavétel során értelemszerűen e két régióból több település falu- és tanyagondnoka választódott ki.)

Az első kérdésünk arra vonatkozott, hogy a kérdőívet kitöltő falu- és tanyagondnokok véleménye szerint *kinek, kiknek milyen mértékben kell, hogy segítséget nyújtsanak*. E kérdés esetében a hatfokú skála 1-es értéke jelezte, ha adott személynek vagy csoportnak egyáltalán nem kell, hogy segítséget nyújtson a falu-, illetve tanyagondnok, a 6-os érték pedig, ha teljes

mértékben szükséges a segítségnyújtás. A falu- és tanyagondnokok által jelölt értékeket a 2. számú táblázatban foglaltuk össze.

2. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnokok által segített személyek és csoportok esetén kapott pontszámok

A segítséget igénybe vevő személy / csoport	Válaszadók száma	Átlagos érték	Leggyakoribb érték	1-es értéket választók száma		6-os értéket választók száma	
				fő	%	fő	%
polgármester	107	4,28	6	4	3,6	36	32,7
jegyző	106	3,92	6	6	5,5	25	22,7
idős emberek	109	5,83	6	1	0,9	95	86,4
gyermekes családok	108	5,47	6	-	-	68	61,8
munkanélküliek	104	4,51	6	1	0,9	33	30,0
szegények	103	5,05	6	-	-	49	44,5
romák	89	4,54	6	4	3,6	35	31,8
munkavállalók	96	3,23	3	10	9,1	6	5,5
a polgármesteri hivatal munkatársai	107	3,99	3	5	4,5	24	21,8
betegek	108	5,77	6	-	-	88	80,0
fogyatékossgal élők	106	5,82	6	-	-	92	83,6
fiatalok	104	4,28	4	4	3,6	25	22,7
rászoruló	107	5,73	6	-	-	86	78,2
teljes lakosság	106	4,70	6	2	1,8	37	33,6
családon belül bántalmazott gyermekek	96	4,75	6	5	4,5	50	45,5
családon belül bántalmazott felnőttek	95	4,38	6	7	6,4	37	33,6
védőnő	104	4,34	6	3	2,7	28	25,5
pedagógusok	104	4,24	4	3	2,7	27	24,5
házi orvos	107	4,53	6	3	2,7	38	34,5
gyermekjóléti szolgálat munkatársai	103	4,89	6	-	-	47	42,7
családsegítő szolgálat munkatársai	101	4,85	6	2	1,8	45	40,9

Láthatjuk a 2. számú táblázatból, hogy az egyes személyek, illetve csoportok esetében eltérő a válaszadók száma. Mivel az eltérés nem nevezhető jelentősnek, adataink összehasonlítása lehetséges. Azt tapasztaljuk, hogy a válaszadó falu- és tanyagondnokok véleménye szerint leginkább az idős embereknek kell segítséget nyújtaniuk, esetükben a legmagasabb az átlagos pontszám (5,83). Ezt követi szintén magas átlagos pontszámmal a fogyatékossgal élők (5,82) és a betegek (5,77), valamint a rászoruló (5,73) és szegények csoportja (5,05). Tehát az itt felsorolt személyekről, csoportokról gondolják azt a falu- és tanyagondnokok, hogy teljes mértékben segítséget kell nyújtaniuk számukra. Ugyanakkor a munkavállalókról azt gondolják, hogy ők szorulnak legkevésbé a segítségükre, az itt adott átlagos pontszám a legalacsonyabb (3,23).

Ha az 1-es érték gyakoriságát nézzük (vagyis azt, hogy mely csoport esetében a legmagasabb azon kitöltők száma, akik szerint egyáltalán nem kell segítséget nyújtania a falu- és tanyagondnoknak), azt találjuk, hogy ebben a megközelítésben is a munkavállalók csoportja „vezet” (9,1%), ugyanakkor szükséges észrevenni, hogy e csoportot a családon belül

bántalmazott felnőttek (6,4%) követik. A 6-os érték a legmagasabb átlagos értéknél tapasztaltakhoz hasonlóan az idős emberek esetében a leggyakoribb (86,4%), és ugyancsak nagy arányban jeleik meg az a fogyatékossgal élők (83,6%), betegek (80,0%) és rászoruló (78,2%) csoportjánál.

Az ezt követő kérdésünk arra vonatkozott, hogy a kérdőívet kitöltő *falu- és tanyagondnokok jelenleg kinek, kiknek milyen mértékben nyújtanak segítséget*. Ez esetben is azt kértük, hogy egy hatfokozatú skálán jelöljék az adott személynek, illetve csoportnak nyújtott segítség mértékét. A skála 1-es értéke jelentette, ha az adott személynek vagy csoportnak egyáltalán nem nyújt jelenleg segítséget, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben segítséget nyújt. A falu- és tanyagondnokok által adott válaszokat a 3. számú táblázat mutatja.

3. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnokok által jelenleg segített személyek és csoportok esetén kapott pontszámok

A segítséget igénybe vevő személy / csoport	Válaszadók száma	Átlagos érték	Leggyakoribb érték	1-es értéket választók száma		6-os értéket választók száma	
				fő	%	fő	%
polgármester	105	4,39	6	5	4,5	33	30,0
jegyző	405	4,00	6	7	6,4	27	24,5
idős emberek	108	5,73	6	-	-	85	77,3
gyermekes családok	105	5,22	6	-	-	55	50,0
munkanélküliek	102	4,33	6	2	1,8	30	27,3
szegények	101	4,70	6	1	0,9	42	38,2
romák	85	4,16	6	5	4,5	27	24,5
munkavállalók	98	3,18	3	14	12,7	7	6,4
a polgármesteri hivatal munkatársai	106	4,00	3	4	3,6	23	20,9
betegek	106	5,71	6	-	-	82	74,5
fogyatékossgal élők	103	5,51	6	-	-	70	63,6
fiatalok	103	4,26	6	2	1,8	27	24,5
rászoruló	105	5,51	6	-	-	71	64,5
teljes lakosság	105	4,54	6	4	3,6	36	32,7
családon belül bántalmazott gyermekek	89	3,93	6	15	13,6	30	27,3
családon belül bántalmazott felnőttek	90	3,62	6	16	14,5	21	19,1
védőnő	103	4,07	6	8	7,3	26	23,6
pedagógusok	103	4,11	5	9	8,2	23	20,9
házi orvos	105	4,34	6	6	5,5	32	29,1
gyermekjóléti szolgálat munkatársai	102	4,63	6	3	2,7	39	35,5
családsegítő szolgálat munkatársai	100	4,60	6	3	2,7	37	33,6

Láthatjuk a 3. számú táblázat adataiból, hogy az adatfelvétel idején a falu- és tanyagondnokok leginkább az idős embereknek nyújtanak segítséget, az átlagos érték ebben az esetben 5,73.

Az átlagos értékek sorrendjében ezt követi a betegek (5,71), a fogyatékossgal élők (5,51), a rászoruló (5,51) és a gyermekes családok csoportja (5,22), tehát az idős emberek mellett ők azok, akiknek a falu- és tanyagondnokok leginkább segítséget nyújtanak. Az előző táblázat adataihoz viszonyítva – mely azt tartalmazza, hogy a falu- és tanyagondnok szerint kinek, kiknek kellene leginkább segítséget nyújtaniuk – ezen adatokat, azt tapasztaljuk, hogy az első helyen mindkét esetben az idős emberek csoportja áll. Szintén egybeesést tapasztalhatunk a fogyatékossgal élők, a betegek, valamint a rászoruló esetében is.

Az előző – 2. számú – táblázatban azt láthattuk, hogy a munkavállalók csoportjáról gondolják legkevésbé a falu- és tanyagondnokok, hogy számukra segítséget kellene nyújtaniuk, ami ebben az esetben is – 3. számú táblázat – megerősítve látszik, hiszen a munkavállalóknál tapasztaljuk a legalacsonyabb átlagos értéket (3,18).

Ha az 1-es érték gyakoriságát nézzük (tehát azt, hogy mely csoport esetében a legmagasabb azon kitöltők száma, akiknek egyáltalán nem nyújt segítséget a falu- és tanyagondnok) az adatfelvétel idején, azt találjuk, hogy a családon belül bántalmazott felnőttek (14,5%) esetében a legmagasabb. Ezt követi a családon belül bántalmazott gyermekek esetében kapott 1-es értékek aránya (13,6%), majd a munkavállalóké (12,7%). A 6-os érték gyakorisága itt is megegyezik a legmagasabb átlagos értéknél – és az előző táblázat adatainál – tapasztaltakkal, azaz az idős emberek esetében a leggyakoribb (77,3%), és ugyancsak magas betegek (74,5%), a rászoruló (64,5%) és a fogyatékossgal élők (63,6%), csoportjánál.

Arra a kérdésre, hogy *a falu- és tanyagondnokok szerint a település lakossága mennyire tartja a településen felmerülő problémákra megfelelő megoldásnak a tevékenységüket*, összesen 103 választ kaptunk. E kérdésnél szintén hatfokozatú skálát alkalmaztunk, melynek 1-es értéke azt jelölte, ha a kitöltő szerint ezt egyáltalán nem tartja megfelelő megoldásnak a lakosság, a 6-os értéke pedig azt, ha teljes mértékben megfelelőnek tartja. A válaszok 5,15 pontos átlagos értéket mutatnak, a leggyakoribb válasz az 5-ös volt. Az 1-es értéket egyetlen válaszadó sem jelölte meg, míg a 6-os értéket 38 válaszadó (34,5%).

Következő kérdésünkre, mely így hangzott: „A település lakossága mennyire tartja hasznosnak a tevékenységüket?”, összesen 109 falu-, illetve tanyagondnok válaszolt. E kérdésnél szintén hatfokozatú skálát alkalmaztunk, melynek 1-es értéke azt jelölte, hogy a

lakosság egyáltalán nem tartja hasznosnak, a 6-os érték pedig azt, ha teljes mértékben hasznosnak tartja. Az átlagos pontszám ebben az esetben 5,4, a leggyakrabban jelölt érték pedig a 6-os volt. Az 1-es értéket senki sem, míg a 6-os értéket 58 válaszadó (52,7%) jelölte meg.

Azzal kapcsolatban, hogy *a falu- és tanyagondnokok szerint a település lakossága milyen mértékben tartja megfelelőnek az általuk nyújtott szolgáltatás minőségét*, összesen 108 válasz érkezett. Ebben az esetben a hatfokozatú skála 1-es értéke jelentette azt, hogy a lakosság egyáltalán nem tartja megfelelő minőségűnek a szolgáltatást, a 6-os érték pedig azt, hogy teljes mértékben megfelelő minőségűnek tartja. Itt az átlagos érték 5,08, a leggyakoribb válasz a 6-os érték volt. Ez esetben sem jelölte meg egy válaszadó sem az 1-es értéket, míg a 6-osat 30 fő (27,3%).

Kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy a falu- és tanyagondnokok szerint *az átlaghoz képest kik jutnak könnyebben, gyorsabban falu- és tanyagondnoki segítséghez*. Az ugyancsak hatfokozatú skála 1-es értéke jelölte, ha az adott személy vagy csoport a falu- és tanyagondnok véleménye szerint egyáltalán nem jut könnyen, gyorsan, a 6-os érték pedig, ha nagyon könnyen, nagyon gyorsan jut segítséghez. A részletes adatokat a 4. számú táblázat mutatja.

4. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnokok szerint az átlaghoz képest kik jutnak könnyebben, gyorsabban falu- és tanyagondnoki segítséghez

A segítséget igénybe vevő személy / csoport	Válaszadók száma	Átlagos érték	Leggyakoribb érték	1-es értéket választók száma		6-os értéket választók száma	
				fő	%	fő	%
idős emberek	107	5,72	6	-	-	81	73,6
gyermekes családok	106	5,23	6	-	-	52	47,3
munkanélküliek	102	4,20	4	2	1,8	25	22,7
szegények	99	4,79	6	1	0,9	40	36,4
romák	83	4,23	6	6	5,5	27	24,5
munkavállalók	97	3,35	3	8	7,3	6	5,5
a polgármesteri hivatal munkatársai	99	4,28	6	5	4,5	26	23,6
betegek	104	5,75	6	-	-	84	76,4
fogyatékossgal élők	101	5,63	6	-	-	73	66,4
fiatalok	101	4,10	5	4	3,6	18	16,4
rászoruló	106	5,49	6	-	-	71	64,5
teljes lakosság	102	4,37	4	5	4,5	25	22,7
családon belül bántalmazott gyermekek	90	4,17	6	8	7,3	29	26,4
családon belül bántalmazott felnőttek	89	3,90	6	7	6,4	22	20,0

a rámenősek	92	2,85	1	24	21,8	6	5,5
a falu befolyásos emberei	96	2,70	1	31	28,2	5	4,5
a szemérmesek	96	2,90	3	20	18,2	2	1,8

A 4. számú táblázat adatainak tanúsága szerint a betegek jutnak legkönnyebben, leggyorsabban falu- és tanyagondnoki segítséghez (5,75), ugyanakkor legkevésbé a falu befolyásos emberei (2,70). Ezzel teljesen szinkronban van az 1-es és a 6-os értéket választók aránya, hiszen a betegek csoportja esetében nem találunk olyan kitöltőt, aki az 1-es értéket jelölte volna meg (ahogyan egyébként az idős emberek, gyermekes családok, fogyatékkal élők és rászorulóknak esetében sem), ugyanakkor a falu befolyásos emberei kapcsán a válaszadók több mint egynegyede (28,2%) az 1-es értéket jelölte meg.

Kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy a felmérésben szereplő falu- és tanyagondnokok *mennyire érzik magukat alkalmasnak a falu- vagy tanyagondnoki feladatok ellátására*. A kérdésre 109 fő falu- és tanyagondnok válaszolt. Ez esetben is azt kértük, hogy egy hatfokozatú skálán jelöljék válaszukat, melyen az 1-es érték jelentette, ha a válaszadó egyáltalán nem, a 6-os pedig, ha teljes mértékben alkalmasnak érzi magát a falu- vagy tanyagondnoki feladat ellátására. A kapott átlagos érték 5,28, a leggyakrabban megjelölt érték pedig a 6-os. E kérdésnél sem az 1-es, sem a 2-es értéket nem választották, míg a 6-os értéket 50-en (45,5%).

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a falu- és tanyagondnokok *hogyan tekintenek önmagukra*. Ebben az esetben is a hatfokozatú skála módszerét alkalmaztuk, melynek segítségével az általunk felsorolt állításokat kellett értékelnie a válaszadónak. Az 1-es érték jelentette, ha egyáltalán nem tekint az adott módon önmagára, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben az adott módon tekint önmagára. A válaszokat az 5. számú táblázat mutatja.

5. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnokok vélekedése önmagukról I.

A falu- és tanyagondnok úgy tekint önmagára mint...	Válaszadók száma	Átlagos érték	Leggyakoribb érték	1-es értéket választók száma		6-os értéket választók száma	
				fő	%	fő	%
önkormányzati munkatársra	103	4,83	6	2	1,8	43	39,1
a lakosság által megbízott segítőre	107	5,44	6	1	0,9	67	60,9
a faluvezetés bizalmi emberére	97	4,32	6	8	7,3	26	23,6
a falu sofőrjére	98	3,62	6	19	17,3	23	20,9
a falu mindenesére	101	5,11	6	4	3,6	58	52,7

Az 5. számú táblázat adatai alapján azt láthatjuk, hogy a falu- és tanyagondnokok jellemzően a lakosság által megbízott segítőknek tekintik magukat, hiszen ez esetben az átlagos pontszám 5,44. A legkevésbé tekintenek úgy magukra, mint a falu sofőrjére, ez esetben az átlagos pontszám 3,62. Láthatjuk, hogy az 1-es, illetve a 6-os értékeket választók száma és aránya is ezt erősíti meg.

Kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy a felmérésben szereplő *falu- és tanyagondnokok mit gondolnak arról, hogy a település lakossága mennyire bízik bennük*. Erre a kérdésre mind a 110 fő falu- és tanyagondnok válaszolt. A skála 1-es értéke a teljes bizalmatlanságot, a 6-os pedig a teljes bizalmat jelölte. Az átlagos érték 5,33, a leggyakrabban megjelölt érték pedig az 5-ös volt. E kérdés kapcsán egyetlen válaszadó sem jelölte meg sem az 1-es, sem a 2-es értéket, míg a 6-osat 48-an (43,6%).

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a kitöltők *hogyan vélekednek a tanya- és falugondnoki szolgálatok különböző aspektusairól*. A skálán ez esetben az 1-es érték jelentette, ha adott szempont, illetve körülmény egyáltalán nem megfelelő, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben megfelelő. A válaszok megoszlását a 6. számú táblázat mutatja.

6. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnokok véleménye a szolgálat különböző jellemzőiről

A kitöltő véleménye szerint milyen mértékben megfelelő a tanya- és falugondnoki szolgálat...	Válaszadók száma	Átlagos érték	Leggyakoribb érték	1-es értéket választók száma		6-os értéket választók száma	
				fő	%	fő	%
finanszírozásának mértéke	107	3,71	4	5	4,5	6	5,5
a szolgáltatás hasznossága	110	5,65	6	-	-	78	70,9
a szolgáltatások jellege	108	5,19	5	-	-	44	40,0
a szolgáltatások színvonala	108	5,02	5	-	-	27	24,5

Láthatjuk a 6. számú táblázat adataiból, hogy a falu- és tanyagondnokok leginkább megfelelőnek a szolgáltatás hasznosságát tartják (5,65), ezt követi a szolgáltatások jellege (5,19), majd a szolgáltatások színvonala (5,02), végül pedig a finanszírozás mértéke (3,71). A szélső értékek gyakoriságát tekintve azt láthatjuk, hogy a finanszírozás mértéke kivételével nem választottak 1-es értéket a kitöltők, míg a 6-os érték választása a szolgáltatás hasznossága esetében a legmagasabb (70,9%).

Kíváncsiak voltunk, hogy *a falu- és tanyagondnokok mit gondolnak arról, mitől lehetne megfelelőbb az általuk nyújtott szolgáltatás*. A skála 1-es értéke ebben az esetben azt takarta,

ha az adott szempont indifferens a szolgáltatás szempontjából, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben befolyásolja a szolgáltatást. A falu- és tanyagondnokok válaszait a 7. számú táblázatban láthatjuk.

7. sz. táblázat

Mitől lehetne megfelelőbb a szolgáltatás a falu- és tanyagondnokok véleménye szerint?

Megfelelőbb lenne a tanya- és falugondnoki szolgáltatás, ...	Válaszadók száma	Átlagos érték	Leggyakoribb érték	1-es értéket választók száma		6-os értéket választók száma	
				fő	%	fő	%
ha több pénz lenne rá	109	5,45	6	-	-	72	65,5
ha megfelelőbb lenne a tanya- vagy falugondnok képzettsége	104	3,50	4	18	16,4	13	11,8
ha többféle szolgáltatást nyújtana	106	4,20	5	9	8,2	22	20,0
ha több ember tudná igénybe venni	106	4,46	6	8	7,3	33	30,0
ha minden lakos számára elérhető lenne	104	4,06	6	17	15,5	35	31,8
ha megfelelőbb eszközökkel rendelkezne	105	4,99	6	5	4,5	55	50,0

A 7. számú táblázat adatainak tanúsága szerint a falu- és tanyagondnokok véleménye az, hogy leginkább a szolgáltatásra fordítható pénzösszeg emelkedése eredményezné a szolgáltatás megfelelőbb voltát, ez esetben az átlagos pontszám 5,45, és e tényezőnél a legmagasabb a 6-os értéket választók aránya is (65,5%). Ugyanakkor azt gondolják, hogy legkevésbé a képzettségük befolyásolja a szolgálat megfelelő működését, e szempont kapta a legalacsonyabb átlagos értéket (3,50), és ez esetben a legmagasabb az 1-es értéket választók aránya is (16,4%).

A felmérés során arra vonatkozóan is tettünk fel kérdéseket, hogy *a falu- és tanyagondnokok szerint mennyire bíznak bennük a különböző személyek, illetve csoportok tagjai*. Az alkalmazott skála 1-es értéke jelentette azt, hogy az adott személy, illetve az adott csoport tagjai egyáltalán nem, a 6-os érték pedig azt, hogy teljes mértékben bíznak a falu- vagy tanyagondnokban. A kapott válaszok részletes adatait a 8. számú táblázat mutatja.

8. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnok véleménye szerint mennyire bíznak benne a felsorolt személyek, illetve csoportok tagjai

Mennyire bízik Önben a...	Válaszadók száma	Átlagos érték	Leggyakoribb érték	1-es értéket választók száma		6-os értéket választók száma	
				fő	%	fő	%
polgármester	109	5,50	6	-	-	76	69,1
jegyző	109	5,41	6	-	-	68	61,8
idős emberek	110	5,74	6	-	-	85	77,3
gyermekes családok	108	5,42	6	-	-	59	53,6
munkanélküliek	108	4,99	6	-	-	43	39,1
szegények	106	5,34	6	1	0,9	58	52,7
romák	86	4,76	6	4	3,6	34	30,9
munkavállalók	103	4,52	5	2	1,8	26	23,6
a polgármesteri hivatal munkatársai	109	5,49	6	-	-	66	60,0
betegek	107	5,78	6	-	-	85	77,3
fogyatékossgal élők	106	5,63	6	-	-	78	70,9
fiatalok	105	5,03	6	1	0,9	43	39,1
rászoruló	106	5,68	6	-	-	76	69,1
teljes lakosság	108	5,08	5	1	0,9	32	29,1
családon belül bántalmazott gyermekek	92	4,57	6	7	6,4	36	32,7
családon belül bántalmazott felnőttek	90	4,34	6	7	6,4	28	25,5
védőnő	106	5,20	6	1	0,9	58	52,7
pedagógusok	105	5,26	6	1	0,9	58	52,7
házi orvos	109	5,43	6	-	-	68	61,8
gyermekjóléti szolgálat munkatársai	107	5,50	6	4	3,6	70	63,6
családsegítő szolgálat munkatársai	107	5,43	6	1	0,9	68	61,8

A 8. számú táblázat adatai szerint, a falu- és tanyagondnokok úgy látják, hogy leginkább a betegek bíznak bennünk, ez esetben az átlagos érték 5,78. Ezt követi – szintén magas átlagos értékkel – az idős emberek (5,74) és a fogyatékossgal élők (5,63) csoportja. Ezen adatokat erősíti a 6-os értéket választók aránya is a vonatkozó csoportoknál. A polgármester és a jegyző is bízik a falu- és tanyagondnokokban a kitöltők válasza szerint, hiszen az esetükben kapott átlagos értékek: 5,50 és 5,41. Láthatjuk továbbá, hogy több felsorolt személy, illetve csoport esetében egyetlen kitöltő sem jelölte meg az 1-es értéket, esetükben tehát nem gondolják azt a falu- és tanyagondnokok, hogy egyáltalán nem bíznak bennük.

Megkérdeztük továbbá a kérdőívet kitöltő falu- és tanyagondnokoktól, hogy az általunk felsorolt szakemberek közül *kivel, kikkel állnak kapcsolatban*. Természetesen több válasz megjelölésére is lehetőségük volt (lásd 9. számú táblázat).

9. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnokok különböző szakemberekkel való kapcsolata

Kapcsolatban áll-e...	Az adott szakemberrel kapcsolatban álló falu- és tanyagondnokok	
	száma (fő)	aránya (%)
a polgármesterrel?	105	95,5
a jegyzővel?	105	95,5
a polgármesteri hivatal munkatársaival?	110	100,0
az óvodavezetővel?	97	88,2
az óvónővel?	87	79,1
az iskolaigazgatóval?	94	85,5
a pedagógussal?	81	73,6
a teleház vezetőjével?	30	27,3
a művelődési ház munkatársaival?	43	39,1
a könyvtárossal?	55	50,0
a háziorvossal?	105	95,5
a körzeti nővérrel?	54	49,1
a védőnővel?	88	80,0
a gyermekjóléti szolgálat munkatársaival?	89	80,9
a családsegítő szolgálat munkatársaival?	80	72,7
a munkaügyi központ előadóival?	32	29,1
a házi gondozóval?	62	56,4
az idősek klubja munkatársaival?	49	44,5
A felmérésben részt vevő falu- és tanyagondnokok összesen	110	100,0

A 9. számú táblázat adatai alapján azt mondhatjuk, hogy minden falu- és tanyagondnok kapcsolatban áll a polgármesteri hivatal munkatársaival, és csaknem mindannyian a polgármesterrel, a jegyzővel és a háziorvossal is. Legkevésbé pedig a munkaügyi központ előadóival, ill. a teleház vezetőjével állnak kapcsolatban. A 9. számú tábla adatai nyilvánvalóan azt is tükrözik, hogy kik azok a szakemberek, akik minden településen megtalálhatók, elérhetők (pl.: háziorvos, polgármester).

A kitöltőknek lehetőségük volt egyéb munkakapcsolataik említésére is. Jellemzően a következő személyeket említették: postások, gyógyszertárak dolgozói, élelmiszerbolti eladók, kommunális dolgozók, állatorvosok, civil szervezetek képviselői és a szomszéd település pedagógusai.

Az ezt követő kérdés kapcsán arra kértük a kérdőívet kitöltő falu- és tanyagondnokokat, értékeljék, hogy *a fenti táblázatban felsorolt szakemberekkel jellemzően milyen jellegű a kapcsolatuk*. Ebben az esetben is lehetőség volt több válasz megjelölésére. Azt az eredményt

kaptuk, hogy az esetek 90,0%-ában a kapcsolat jellemzője az, hogy a falu- vagy tanyagondnok segítséget kér az érintett szakembertől a falubeliek problémájának megoldására. A válaszadók 88,2%-a értesíti az adott szakembert, ha a falubeliek közül valakinek problémája van. Az esetek több mint háromnegyedében (78,2%) a kapcsolat azt jelenti, hogy a falu- vagy tanyagondnok az adott szakemberhez szállítja a falubelieket. A felsoroltaknál lényegesen alacsonyabb arányban jellemezték úgy a falu- és tanyagondnokok az adott szakemberrel való kapcsolatukat, hogy kikérik annak véleményét a saját munkájuk végzéséhez (46,4%), illetve, hogy az adott szakembereket szállítják a faluba (39,1%).

A falu- és tanyagondnokok kapcsolatrendszerének körüljárásánál megkérdeztük azt is, hogy *mennyire szoros a kapcsolatuk a polgármesterrel, a jegyzővel és a képviselőtestülettel*. Ennek értékelésénél a hatfokozatú skálán az 1-es érték jelentette, hogy egyáltalán nincs kapcsolatuk, a 6-os pedig azt, hogy nagyon szoros a kapcsolat az adott személlyel. A falu- és tanyagondnokok a polgármesterrel való kapcsolatukat értékelték a legszorosabbnak, az átlagos pontszám ebben az esetben 5,41. Ezt követi a jegyzővel való kapcsolat átlagos értéke, ami 4,92, majd a képviselőtestülettel való kapcsolaté, 4,74. Mindhárom esetben 6-os a leggyakoribb választott érték.

A sorrend ugyanilyen módon alakult az arra a kérdésre adott válaszok alapján is, hogy *mennyire segíti a polgármesterrel, a jegyzővel és a képviselőtestülettel való kapcsolata a munkáját*. Ez esetben a skála 1-es értéke jelentette, ha egyáltalán nem segíti, a 6-os érték pedig azt, hogy teljes mértékben segíti a válaszadó munkáját az adott személlyel való kapcsolata. Tehát a legmagasabb átlagos értéket a polgármesterrel (5,47), majd a jegyzővel (4,96) és a képviselőtestülettel (4,62) való kapcsolat kapta. Az átlagos értékeket tekintve azt mondhatjuk, hogy mindhárom kapcsolatról úgy tartják a falu- és tanyagondnokok, hogy jelentős mértékben segíti munkájukat. Ha a szélső értékek gyakoriságát vesszük szemügyre, akkor azt tapasztaljuk, hogy mindhárom esetben csupán egy-egy olyan válaszadó volt, aki az 1-es értéket jelölte meg.

Megkérdeztük továbbá azt is, hogy a falu- és tanyagondnokok milyen mértékű *önállóságot* tartanak megfelelőnek feladataik ellátásában, illetve azt, hogy milyen mértékű önállóságuk van jelenleg. (Ez esetben is egy hatfokozatú skálát alkalmaztunk, melyen az 1-es érték jelentette, hogy egyáltalán nem, a 6-os pedig azt, hogy teljes mértékben önálló.) A két átlagos érték között különbség tapasztalható, ha nem is túl nagy. A falu- és tanyagondnokok által

szükségesnek tartott önállóság átlagos értéke (4,67) magasabb, mint a jelenlegi önállóságuk értéke (4,36). Ha a szélső értékeket vesszük szemügyre, azt láthatjuk, hogy az első esetben 3 fő jelölte meg az 1-es értéket, tehát ők (2,7%) egyáltalán nem tartják szükségesnek az önállóságot feladataik elvégzésében, míg egyötödük (20,0%) a 6-os értéket jelölte meg, tehát teljes mértékű önállóságot tartana szükségesnek. Ugyanakkor a második esetben, a falu- és tanyagondnokok jelenlegi önállósága kapcsán mindkét szélső érték aránya alacsonyabb, az 1-es értéket csupán egy fő jelölte meg, tehát ő egyáltalán nem önálló a feladatai ellátásában, a 6-os értéket pedig 12 fő(10,9%) jelölte meg, ők teljes mértékben önállóan végzik munkájukat.

A felmérés során arra is kíváncsiak voltunk, hogy *a falu- és tanyagondnokok véleménye szerint hogyan lehetne javítani a szolgálat munkáját* településükön. Ezúttal is egy hatfokozatú skála szolgált az általunk felsorolt tényezők értékelésére. A skála 1-es értéke jelentette azt, hogy egyáltalán nem, a 6-os érték pedig azt, hogy igen nagymértékben javítaná a szolgálat munkáját az adott tényező. A válaszok alakulását a 10. számú táblázat mutatja.

10. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnoki szolgálat munkáját javító tényezők

Mennyiben javítaná a szolgálat munkáját...	Válaszadók száma	Átlagos érték	Leggyakoribb érték	1-es értéket választók száma		6-os értéket választók száma	
				fő	%	fő	%
az önálló iroda és megfelelőbb eszközök biztosítása?	93	4,20	6	14	12,7	33	30,0
jobb gépjármű biztosítása?	97	4,89	6	9	8,2	54	49,1
több, falu- és tanyagondnokoknak szóló képzés?	91	3,91	5	6	5,5	12	10,9
magasabb falu- és tanyagondnoki fizetés?	96	5,29	6	-	-	54	49,1
nagyobb normatíva?	105	5,59	6	1	0,9	76	69,1
enyhébb jogi szabályozás?	92	3,83	4	11	10,0	16	14,5
szigorúbb jogi szabályozás?	89	2,67	1	31	28,2	5	4,5
kevesebb adminisztráció?	97	4,41	5	4	3,6	27	24,5
több adminisztráció?	90	1,93	1	47	42,7	-	-

Láthatjuk a 10. számú táblázat adataiból, hogy válaszadóink a normatíva emeléséről gondolják leginkább, hogy igen nagy mértékben javítaná a szolgálat munkáját a településen (átlagos érték 5,59). Legkevésbé pedig a több adminisztrációról (1,93) és a szigorúbb jogi szabályozásról (2,67) vélik azt, hogy segítené a szolgálat munkáját. A szélső értékeket tekintve nem volt olyan válaszadó, aki 6-os értéket jelölt volna meg a több adminisztrációnál, illetve olyan, aki 1-es értéket jelölt volna a magasabb falu- és tanyagondnoki fizetésnél.

A következőkben felsoroltunk néhány állítást, és arra kértük a falu- és tanyagondnokokat, hogy egy hatfokozatú skálán jelöljék, hogy milyen mértékben értenek egyet az adott kijelentéssel. A skála 1-es értéke jelentette, ha a válaszadó egyáltalán nem, a 6-os pedig azt, ha teljes mértékben egyetért az adott állítással. Az ezzel kapcsolatos részletes adatokat a 11. számú táblázat mutatja.

11. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnokok vélekedése önmagukról II.

Ön milyen mértékben ért egyet az alábbi állításokkal?	Válaszadók száma	Átlagos érték	Leggyakoribb érték	1-es értéket választók száma		6-os értéket választók száma	
				fő	%	fő	%
A tanya- és falugondnok a falu sofőrje.	106	3,13	1	33	30,0	21	19,1
A tanya- és falugondnok a falu szociális munkása.	104	4,76	5	7	6,4	34	30,9
A tanya- és falugondnok a falu mindenese.	108	5,03	6	3	2,7	58	52,7
A tanya- és falugondnok a polgármester és a jegyző sofőrje.	106	1,74	1	69	62,7	1	0,9
A tanya- és falugondnok a polgármester és a jegyző bizalmi embere.	106	3,82	4	15	13,6	21	19,1
A tanya- és falugondnok a lakosság szószólója.	106	4,11	5	9	8,2	24	21,8

Láthatjuk a 11. számú táblázatban, hogy a válaszadó falu- és tanyagondnokok leginkább azzal az állítással értenek egyet, mely szerint: „A tanya- és falugondnok a falu mindenese”. Ebben az esetben az átlagos érték 5,03, a leggyakrabban választott érték pedig a 6-os volt. Legkevesbé pedig azzal az állítással értenek egyet, hogy „A tanya- és falugondnok a polgármester és a jegyző sofőrje”, az itt kapott átlagos érték 1,74, a leggyakoribb érték az 1-es volt. Mindezt megerősíti a szélső értékek gyakoriságának vizsgálata is. A válaszadók közel kétharmada (62,7%) egyáltalán nem ért egyet azzal az állítással, hogy „A tanya- és falugondnok a polgármester és a jegyző sofőrje”. Ugyanakkor a válaszadók több mint fele (52,7%) teljes mértékben egyetért azzal, hogy „A tanya- és falugondnok a falu mindenese”.

Kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy a falu- és tanyagondnoknak a településen kikkel, illetve *mely csoportokkal nincsen kapcsolata* munkája során, és ennek jellemzően mi az oka. Erre a kérdéscsoportra meglehetősen kevesen adtak választ.

A felmérésben szereplő falu- és tanyagondnokok közül 28 fő (25,5%) jelezte, hogy munkája során nincsen kapcsolata romákkal, melynek okaként azt jelölték meg, hogy a településen nem élnek romák. A falu- és tanyagondnokok egyötöde, 23 fő (20,9%) mondta azt, hogy nincs

kapcsolata a táppénzen lévőkkel, és 20 főnek (18,2%) nincsen kapcsolata munkája során munkavállalókkal. Az okok között az szerepelt, hogy nem kérnek, illetve nem fogadnak el segítséget az adott csoport tagjai.

A falugondnokok és tanyagondnokok számára készített kérdőíven kérdéseket tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy a 2004. évben jeleztek-e a munkájuk során tapasztalt problémát olyan személyeknek, akik a probléma orvoslásában kompetensebbek, illetve segítséget nyújthatnak annak megoldásához. Megkérdeztük továbbá, hogy a válaszadó hány alkalommal jelzett problémát az adott személynek, illetve milyen módon tette azt.

A 12. számú táblázat a falugondnokok, tanyagondnokok által 2004. évben tett jelzések megoszlását tartalmazza aszerint, hogy kinek jelzett a falu-, illetve a tanyagondnok, valamint a jelzés módja, a jelzések átlagos száma szerint.

12. sz. táblázat

A falu- és tanyagondnokok által a 2004. évben tett jelzések megoszlása

Kinek tett jelzést a falu- és tanyagondnok?		Jelzett-e a falu- és tanyagondnok az adott személynek?			A válaszadó falu- és tanyagondnokok száma	Az adott személynek tett jelzések átlagos száma
		igen, hivatalosan	igen, nem hivatalosan	nem		
a gyermekjóléti szolgálat munkatársának	fő	14	36	55	105	4,7
	%	13,3	34,3	52,4	100,0	
a családsegítő szolgálat munkatársának	fő	12	35	53	100	6,4
	%	12,0	35,0	53,0	100,0	
a védőnőnek	fő	4	19	80	103	4,1
	%	3,9	18,4	77,7	100,0	
a házi orvosnak, körzeti nővérnek	fő	18	50	35	103	11,0
	%	17,5	48,5	34,0	100,0	
a pedagógusoknak	fő	9	22	72	103	6,9
	%	8,7	21,4	69,9	100,0	
a polgármesteri hivatal munkatársának	fő	35	48	22	105	13,5
	%	33,3	45,7	21,0	100,0	
a házi gondozónak	fő	13	21	65	99	11,1
	%	13,1	21,2	65,7	100,0	

Láthatjuk a 12. számú táblázat adataiból, hogy két eset – a házi orvosnak, körzeti nővérnek és a polgármesteri hivatal munkatársának tett jelzések – kivételével azok az értékek a legmagasabbak, melyek szerint nem tett jelzést a falugondnok, tanyagondnok az adott

személynek. A falugondnok és tanyagondnok munkája során tapasztalt problémák hivatalos jelzése legnagyobb számban és arányban a házi orvos, körzeti nővér felé (48,5%) és a polgármesteri hivatal valamely munkatársa felé (45,7%) történt meg az adatok tanúsága szerint.

Azt is láthatjuk, hogy eltérő arányban ugyan, de minden esetben találkozunk nem hivatalos jelzésekkel is. A hivatalos és a nem hivatalos jelzéseket együtt vizsgálva is azt tapasztaljuk, hogy a legjellemzőbb, hogy a házi orvosnak, körzeti nővérnek, illetve a polgármesteri hivatal valamely munkatársának jelzik a tapasztalt problémát a falu- és tanyagondnokok. A többi felsorolt személynek való jelzés kisebb arányban jellemző, esetükben a hivatalos és nem hivatalos jelzések együttes aránya 50,0% alatt marad, míg a házi orvos, körzeti nővér esetében 66,0%, a polgármesteri hivatal munkatársainak esetében pedig 79,0%. Ez esetleg utalhat arra, hogy munkájuk során leginkább a polgármesteri hivatal munkatársaival, illetve a házi orvossal, körzeti nővérrel vannak szorosabb kapcsolatban, illetve leginkább tőlük számíthatnak segítségre. S ők azok, akik szinte minden településen megtalálhatók, elérhetők.

A jelzések átlagos számát tekintve az láthatjuk, hogy a legtöbb – átlagosan 13,5 – jelzés a polgármesteri hivatal munkatársaihoz érkezett, ezt követi a házi gondozónak jelzett problémák átlagos száma (11,1), majd a házi orvosnak, körzeti nővérnek adott jelzések átlagos száma (11,0). A legkevesebb számú – átlagosan 4,1 – jelzést a védőnők felé tették a falugondnokok, illetve tanyagondnokok.

Kíváncsiak voltunk arra, hogy a falu- és tanyagondnokok véleménye szerint mivel mérhető leginkább *munkájuk eredményessége*. Ennek kapcsán zárt és nyitott kérdést egyaránt feltettünk. A zárt kérdések kapcsán az általunk megadott válaszlehetőségeket kellett értékelniük a válaszadóknak egy hatfokozatú skálán, melyen az 1-es érték jelentette azt, hogy az adott módon egyáltalán nem mérhető, a 6-os érték pedig azt, hogy az adott módon teljes mértékben mérhető az általuk végzett munka eredményessége.

13. sz. táblázat

A falugondnoki, tanyagondnoki munka eredményességének mérése a válaszadók szerint

Ön szerint mérhető-e munkájának eredményessége...	A válaszok átlagos értéke
a célcsoportok elégedettségével?	4,94
a szolgáltatást igénybe vevők számának növekedésével?	4,81
az étkeztetést igénybe vevők számának növekedésével?	3,90

A 13. számú táblázatban látható átlagos értékek szerint mindhárom tényezőt úgy értékelték a válaszadók, hogy azok alkalmasak a munkájuk eredményességének mérésére. A legmagasabbra (4,94) a célcsoportok elégedettségét értékelték, tehát úgy látják, hogy leginkább ezzel mérhető az általuk végzett munka eredményessége. A fentieket támasztják alá azok a szöveges válaszok, melyeket a nyitott kérdésre adtak a falu- és tanyagondnokok, tehát ők maguk fogalmazhatták meg, hogy mivel mérhető leginkább munkájuk eredményessége. Itt is a lakosság, illetve a rászorulóknak elégedettségét, pozitív visszajelzéseit és bizalmát hangsúlyozták a válaszadó falu- és tanyagondnokok. Néhányat illusztrációként idézünk:

„A falu népének pozitív véleményével.”

„A faluban élők visszajelzésével, elégedettségével.”

„A tanyákon élők elégedettségével.”

„Az emberek megelégedésével és személyemhez való viszonyulásukkal.”

„Az idősek, a rászorulóknak elégedettségével.”

A jegyzők és polgármesterek vélekedése a szolgáltatásról

Kutatásunk során 243 polgármestert és 249 jegyzőt kerestünk meg önkitöltős kérdőíveinkkel, melyek közül kitöltött kérdőívet 91 polgármestertől (visszaküldési arány 37,4%) és 110 jegyzőtől (visszaküldési arány 44,2%) kaptunk vissza. Teljes adatbázisunk tehát 201 fő válaszait tartalmazza. A kérdőív jellemzően arra keresett válaszokat, hogy a megkérdezettek hogyan vélekednek a tanya- és falugondnoki szolgálatok működéséről.

Azzal kapcsolatban, hogy válaszadóink mely régiókban tevékenykednek, a 14. számú táblázat ad tájékoztatást.

14. sz. táblázat

A kitöltők tisztsége, beosztása régió szerint

A kitöltő tisztsége, beosztása		Régió						Összesen
		Közép-Du nántúl	Nyugat-Du nántúl	Dél-Dunán túl	Észak-Ma gyaro.	Észak-Alfö ld	Dél-Alföld	
polgármester	fő	7	12	26	23	9	14	91
	%	41,2	35,3	51,0	45,1	39,1	56,0	45,3
jegyző	fő	10	22	25	28	14	11	110
	%	58,8	64,7	49,0	54,9	60,9	44,0	54,7
Összesen	fő	17	34	51	51	23	25	201
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az első szembetűnő információ a 14. táblázatból, hogy Közép-Magyarországról nem érkezett vissza kitöltött kérdőív. Szintén látható, hogy a polgármesterek aránya az adatbázisban a

nyugat-dunántúli régióban a legalacsonyabb (35,3%) és a dél-alföldi régióban a legmagasabb (56,0%).

A település lélekszáma szerint csoportosított adatokat a 15. számú táblázat mutatja.

15. sz. táblázat

A kitöltők tisztsége, beosztása a szolgálatot működtető település lélekszáma szerint

A kitöltő tisztsége, beosztása		A település lélekszáma (fő)						Összesen
		0 – 499	500 – 999	1 000 – 1 999	2 000 – 4 999	5 000 – 9 999	10 000 – 19 999	
polgármester	fő	47	21	13	9	1	-	91
	%	43,9	43,8	46,4	56,3	100,0	-	45,3
jegyző	fő	60	27	15	7	-	1	110
	%	56,1	56,3	53,6	43,8	-	100,0	54,7
Összesen	fő	107	48	28	16	1	1	201
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az adatbázisunkban szereplő jegyzők és polgármesterek tehát jellemzően ötezer főnél kisebb településeken dolgoznak. Ezen belül is adataink 53,2%-a ötszáz főnél kisebb településekről származik.

A szolgálatok működésére vonatkozó első kérdésünk az volt, hogy a kitöltő véleménye szerint *a tanya- és falugondnok kiknek milyen mértékben kell, hogy segítséget nyújtson*. E kérdés esetében a hatfokú skála 1-es értéke jelezte, ha adott személynek vagy csoportnak egyáltalán nem kell, hogy segítséget nyújtson a tanya-, illetve falugondnok, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben szükséges a segítségnyújtás. Bár az egyes személyek, illetve csoportok esetében eltérő volt a válaszadók száma, az eltérés nem nevezhető jelentősnek, így adataink összehasonlítása lehetséges. Azt tapasztaltuk, hogy kitöltőink véleménye szerint leginkább az időseket kell, hogy segítse a tanya- és falugondnok; ez esetben kaptuk a legmagasabb (5,86) átlagos pontszámot. Hasonlóan magasnak nevezhetők még a fogyatékossgal élők (5,70), a betegek (5,66), valamint a rászorulóknak esetében (5,50) kapott átlagos pontok. Ugyanakkor a kitöltők véleménye szerint a legkevésbé a munkavállalók szorulnak a tanya- és falugondnokok segítségére, hiszen esetükben a legalacsonyabb (2,86) az átlagos pontszám. Ha az egyes érték gyakoriságát nézzük (tehát azt, hogy mely csoport esetében a legmagasabb azon kitöltők aránya, akik szerint egyáltalán nem kell az adott csoportnak tanya- és falugondnoki segítséget nyújtani), azt találjuk, hogy ez esetben is a munkavállalók vezetnek (19,1%), ugyanakkor figyelemre méltó, hogy ezt a csoportot a családon belül bántalmazott gyermekek (12,7%) és felnőttek (13,8%) követik. A hatos érték gyakorisága megegyezik a legmagasabb átlagos értéknél tapasztaltakkal, azaz az idősek esetében a leggyakoribb (87,6%), és ugyancsak magas a fogyatékossgal élők, betegek és rászorulóknak csoportjánál.

Ha kitöltők szerint csoportosítjuk az adatokat, az egyes csoportok és személyek esetében tapasztalt átlagos pontszámok az alábbiak szerint alakulnak (lásd 16. számú táblázat).

16. sz. táblázat

A tanya- és falugondnokok által segített személyek és csoportok esetén kapott átlagos pontszám a kitöltő tisztsége, beosztása szerint

A segítséget igénybe vevő személy / csoport	Átlagos pontszám	
	polgármester	jegyző
polgármester	4,13	3,85
jegyző	3,55	3,51
idős emberek	5,89	5,84
gyermekes családok	5,12	5,05
munkanélküliek	4,32	4,32
szegények	4,81	4,84
romák	4,43	4,37
munkavállalók	2,99	2,76
a polgármesteri hivatal munkatársai	3,82	3,58
betegek	5,81	5,52
fogyatékossgal élők	5,70	5,71
fiatalok	3,62	3,33
rászorulók	5,43	5,56
teljes lakosság	3,95	3,84
családon belül bántalmazott gyermekek	4,20	4,14
családon belül bántalmazott felnőttek	3,73	4,01
védőnő	4,09	3,88
pedagógusok	3,88	3,65
házi orvos	4,26	4,04
gyermekjóléti szolgálat munkatársai	4,51	4,50
családsegítő szolgálat munkatársai	4,56	4,47

A 16. számú táblázatban kiemeltük azoknak a személyeknek és csoportoknak a pontszámát, amelyek esetében a polgármesterek és jegyzők által adott átlagos pontszám eltérése legalább 0,1 pont. E szerint a polgármestereknél magasabb pontszámokat találunk a polgármester, a munkavállalók, a polgármesteri hivatal munkatársai, a betegek, a fiatalok, a teljes lakosság, a védőnő, a pedagógusok, valamint a házi orvos esetében. A jegyzők azonban átlagosan magasabb pontszámot adtak a rászorulók és a családon belül bántalmazott felnőttek esetében.

Előző kérdésünk arra vonatkozott, hogy a kitöltő véleménye szerint kiknek milyen mértékben kell, hogy segítséget nyújtsanak a tanya- és falugondnokok. A következő kérdés pedig azt firtatta, hogy *a tanya- és falugondnokok jelenleg milyen mértékben nyújtanak segítséget az imént elemzett csoportok számára.* Ez esetben az 1-es érték jelentette, ha adott csoportnak vagy személynek a tanya- vagy falugondnok egyáltalán nem nyújt segítséget, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben segítséget nyújt. Összesített adataink a következő képet mutatják: az előző kérdésre adott válaszokhoz képest a sorrendek nem változtak, ugyanakkor az értékek némiképp igen. Azaz, bár az idős emberek esetében a szükséglet kapcsán 5,86 átlagpontot,

addig a teljesítés kapcsán 5,60 pontot kaptunk, tehát a számukra nyújtott segítség némiképp elmarad az elvárttól. A munkavállalók esetében ugyanezt figyelhetjük meg, hiszen a csoportnál az elvárt segítség átlagos pontszáma 2,86, ugyanakkor a ténylegesen megkapott segítség esetében már csak átlagosan 2,68 pontot kaptunk. Hasonló tendenciát találunk, ha az 1-es és 6-os értéket választók arányát tekintjük. Ez esetben is a munkavállalók csoportjánál találjuk a legtöbb 1-es értéket (25,5%), ám ez meghaladja az elvárt segítségnél tapasztaltakat (19,1%). Ugyancsak ilyen irányú az eltérés a családon belül bántalmazott felnőtteknél (az elvárt segítség kapcsán az 1-es értéket választók aránya 13,8%, a kapott segítségnél 1-es értéket választók aránya azonban 22,9%) és a családon belül bántalmazott gyermekeknél (12,7%-ról az 1-es értéket választók aránya 18,8%-ra emelkedett). Az idős emberek esetében a 6-os értéket választók aránya szintén csökkent (87,6%-ról 71,4%-ra).

A kitöltők – tisztségük, beosztásuk szerint csoportosítva – az alábbiak szerint vélekednek az egyes csoportok számára nyújtott tanya- és falugondnoki segítség mértékéről (lásd 17. számú táblázat).

17. sz. táblázat

A tanya- és falugondnokok által jelenleg segített személyek és csoportok esetén kapott átlagos pontszám a kitöltő tisztsége, beosztása szerint

A segítséget igénybe vevő személy / csoport	Átlagos pontszám	
	polgármester	jegyző
polgármester	4,17	4,18
jegyző	3,46	3,53
idős emberek	5,63	5,59
gyermekes családok	4,98	4,73
munkanélküliek	4,09	3,93
szegények	4,55	4,44
romák	4,00	4,06
munkavállalók	2,76	2,62
a polgármesteri hivatal munkatársai	3,78	3,75
betegek	5,48	5,30
fogyatékossgal élők	5,24	5,30
fiatalok	3,52	3,24
rászorulók	5,23	5,23
teljes lakosság	3,94	3,71
családon belül bántalmazott gyermekek	3,73	3,62
családon belül bántalmazott felnőttek	3,33	3,47
védőnő	3,94	3,63
pedagógusok	3,82	3,39
házi orvos	4,32	3,77
gyermekjóléti szolgálat munkatársai	4,43	4,12
családsegítő szolgálat munkatársai	4,40	4,01

Ha adatainkat ismételten a szükségletekhez viszonyítjuk, és azokat a csoportokat és személyeket nézzük, melyek esetében a két beosztás között legalább 0,1 pontos különbség volt, azt tapasztaljuk, hogy például a polgármesternek nyújtott segítség esetében átlagos pontszámaink mindkét tisztség, illetve beosztás mentén magasabbak. Tehát – főként a jegyzők esetében – elmondható, hogy meglátásuk szerint a polgármester több segítséget kap a tanya- és falugondnokoktól, mint amennyire szüksége lenne (a szükségletek kapcsán e csoport 3,85 pontot kapott átlagosan a jegyzőktől). (Hasonlókat tapasztaltunk a polgármesteri hivatal munkatársaival kapcsolatban.) A munkavállalók mindkét kitöltői csoport esetében a kapott segítséget tekintve alacsonyabb átlagos pontszámot kaptak, mint a szükségletek kapcsán. Ugyanez látható a betegek, a fiatalok, a rászorulóknak, a teljes lakosság, a családon belül bántalmazott felnőttek, a védőnő és a pedagógusok esetében. A házi orvosok kapcsán a polgármesterek úgy vélik, több segítséget kapnak, mint amennyire szükségük lenne (a szükségleteknél átlagos pontszámuk 4,26 volt), ám a jegyzők úgy látják, a kapott segítség nem éri el a szükséges mértéket (a szükségletek esetében átlagos pontszámuk 4,04 volt).

Arra a kérdésre, hogy a kitöltők szerint *a település lakossága milyen mértékben tartja a településen felmerülő problémákra megfelelő megoldásnak a tanya- és falugondnokok tevékenységét*, összesen 185 választ kaptunk. E kérdésnél – szintén a hatfokú skálát alkalmazva – az 1-es érték jelölte, ha a kitöltő szerint egyáltalán nem tartja megfelelőnek a lakosság, a 6-os érték, ha teljes mértékben megfelelőnek tartja. A kérdés kapcsán 4,90 pontos átlagos értéket kaptunk, a leggyakoribb válasz az 5 volt. Egyes értéket 2 válaszadó jelölt meg (1,1%), 6-os értéket pedig 55 válaszadó (29,7%). E kérdés kapcsán a jegyzők valamelyest pesszimistábbak, hiszen esetükben az átlagos pontszám 4,80 volt, szemben a polgármesterekkel, kik átlagosan 5,01 pontot jelöltek e kérdés kapcsán.

Arra a kérdésre, hogy a kitöltők szerint *a település lakossága milyen mértékben tartja hasznosnak a tanya- és falugondnoki szolgálat tevékenységét*, 200 válasz érkezett. (Ez esetben az 1-es érték jelölte, ha a lakosság egyáltalán nem tartja hasznosnak e szolgáltatást a kitöltő véleménye szerint, a 6-os, ha teljes mértékben hasznosnak véli.) A kapott átlagos pontszám 5,27, a leggyakoribb érték pedig a 6 pont volt. Egyes értéket mindössze egyetlen válaszadó jelölt meg (0,5%), a 6-os értéket azonban a válaszadók fele, tehát elmondhatjuk, hogy a kitöltők úgy látják, a lakosság igen hasznosnak tartja a falu- és tanyagondnoki szolgálatok tevékenységét. Adataink alapján e kérdéssel kapcsolatban újfent a polgármesterek bizonyultak

optimistábbnak, hiszen 5,32 átlagos pontszámot kapunk esetükben, míg a jegyzőknél az átlagos érték 5,22 pont.

Azzal kapcsolatban, hogy a *lakosság milyen mértékben tartja megfelelőnek a falu- és tanyagondnoki szolgálatok működését*, 199 válasz érkezett. (Hasonlóan az előzőekhez, itt is az 1-es érték jelölte, ha a kitöltő szerint a lakosság egyáltalán nem tartja megfelelő minőségűnek a szolgáltatást, a 6-os pedig, ha teljes mértékben megfelelő minőségűnek ítélik.) A kitöltők szerint tehát a falu- és tanyagondnoki szolgáltatás minőségét a lakosság 4,92 pontra értékelné átlagosan, a leggyakrabban 5-ös értéket adna. Egyes értéket a válaszadók közül szintén egyetlen fő jelölt (0,5%), a hatos értéket pedig 54 fő (27,1%) választotta. E kérdés kapcsán a polgármesterek és jegyzők közötti különbség – az átlagos pontszámot tekintve – elenyésző: 4,93 (polgármesterek) és 4,92 (jegyzők).

Kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy a kitöltő véleménye szerint *az átlaghoz képest kik jutnak könnyebben, gyorsabban tanya- és falugondnoki segítséghez*. E kérdés kapcsán a hatfokú skála 1-es értéke jelölte, ha adott személy vagy csoport a kitöltő véleménye szerint egyáltalán nem jut könnyen, gyorsan, a 6-os érték pedig, ha nagyon könnyen, nagyon gyorsan jut segítséghez. A válaszok alapján ismét azt tapasztaljuk, hogy legkönnyebben és leggyorsabban az idős emberek jutnak tanya- és falugondnoki segítséghez (5,65), ugyanakkor legkevésbé a falu befolyásos emberei (2,49). Ezzel szinkronban van az 1-es és 6-os értéket választók aránya, hiszen például az idős emberek esetében nem találunk olyan kitöltőt, aki az 1-es értéket jelölte volna meg (ahogy a fogyatékossgal élők és rászorulóknak esetében sem), ugyanakkor a falu befolyásos emberei kapcsán a válaszadók több mint kétötöde 1-es értéket jelölt.

Ha a kitöltő tisztsége, beosztása mentén csoportosítjuk az adatokat, az alábbiakat tapasztaljuk (lásd 18. számú táblázat).

18. sz. táblázat

Az igénybevevők átlagos pontszámai a szerint, hogy a tanya- és falugondnoki szolgáltatás igénybevétele mennyire könnyű és gyors esetükben, a kitöltő tisztsége, beosztása szerint

A segítséget igénybe vevő személy / csoport	Átlagos pontszám	
	polgármester	jegyző
idős emberek	5,59	5,69
gyermekes családok	4,88	4,72
munkanélküliek	3,84	3,98
szegények	4,53	4,56
romák	4,23	4,27
munkavállalók	2,80	2,78
a polgármesteri hivatal munkatársai	4,02	3,93
betegek	5,60	5,44
fogyatékossgal élők	5,45	5,48
fiatalok	3,69	3,29
rászoruló	5,18	5,31
teljes lakosság	3,95	3,77
családon belül bántalmazott gyermekek	4,12	3,79
családon belül bántalmazott felnőttek	3,74	3,59
a rámenősek	2,81	2,85
a falu befolyásos emberei	2,60	2,40
a szemérmesek	2,67	2,35

A 18. számú táblázatban újra azon csoportok értékeit emeltük ki, akik esetében a polgármesterek és jegyzők által adott átlagos pontszámok legalább 0,1 pontos eltérést mutatnak. Látható, hogy ez meglehetősen gyakori, hiszen az esetek több mint felében ezt tapasztaljuk. A legnagyobb arányú (0,4 pontos) eltérést a fiatalok esetében kaptuk.

Arra vonatkozó kérdésünkre, hogy a kitöltők szerint a *tanya- és falugondnok személye mennyire alkalmas e feladat ellátására*, 195 választ kaptunk. Skálánkon az 1-es érték jelezte, ha egyáltalán nem, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben megfelelő személy látja el a tanya- és falugondnoki feladatokat. E kérdés kapcsán igen pozitív a kép, hiszen az átlagos pontszám 5,30, a leggyakoribb érték pedig 6 pont volt. Egyes értéket senki sem jelölt meg, tehát senki sem gondolta úgy a kitöltők közül, hogy a településen dolgozó tanya- vagy falugondnok egyáltalán nem alkalmas feladata ellátására. Sőt, 2-es értéket is mindössze 4 válaszadó (2,1%) jelölt meg. A 6-os érték gyakorisága pedig kiemelkedő: a válaszadók 57,4%-a (112 fő) ezt választotta. A polgármesterek és jegyzők közötti különbség nem számottevő: az első csoport átlagosan 5,36, a második csoport 5,26 pontot adott.

Azt is tudakoltuk a kérdőívben, hogy *a kitöltő miként tekint a tanya- és falugondnokra*. Ez esetben az 1-es érték jelölte, ha a kitöltő egyáltalán nem tekint adott módon a tanya- vagy

falugondnokra, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben adott módon tekint rá. A kérdőív kitöltői jellemzően az önkormányzat munkatársának tekintik a tanya- és falugondnokokat, hiszen ez esetben az átlagos pontszám 5,43. A legkevésbé pedig az jellemző, hogy a kitöltők vetélytársuknak tekintik a tanya- és falugondnokokat, hiszen ennek átlagos pontszáma 1,21. Egyben ez utóbbi válasz esetében kaptuk a legnagyobb arányú (90,9%) 1-es értéket. A 6-os érték pedig az önkormányzati munkatárs esetében volt a legjellemzőbb (60,7%).

Azt, hogy a kitöltők tisztsége, beosztása hogyan differenciálja az adatokat, a következő – 19. számú – táblázat mutatja.

19. sz. táblázat

A kitöltők vélekedése a tanya- és falugondnokokról a kitöltő tisztsége, beosztása szerint

A kitöltő véleménye szerint a tanya- és falugondnok...	Átlagos pontszám	
	polgármester	jegyző
az önkormányzat munkatársa	5,47	5,40
a lakosság által megbízott segítő	4,98	4,79
a faluvezetés bizalmi embere	4,57	3,82
a falu sofőrje	2,95	2,65
a kitöltő vetélytársa	1,33	1,11
a falu mindenese	4,23	3,70

E kérdés kapcsán két esetben találunk jelentős (0,5 pont feletti) eltérést. Egyfelől a faluvezetés bizalmi embereként való meghatározás mentén: míg a polgármesterek inkább adtak e meghatározás esetén magasabb pontokat (átlagosan 4,57), addig a jegyzők véleménye szerint e meghatározás kevésbé jellemző a tanya- és falugondnokokra (átlagos pontszám 3,82). Ugyancsak nagy eltérést tapasztalunk „a falu mindenese” kapcsán: e meghatározás szintén inkább a polgármesterektől kapott nagyobb pontszámot (átlagosan 4,23 pontot), míg kevésbé a jegyzőktől (3,70).

Kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy a kitöltő véleménye szerint *a település lakossága mennyire bíz a tanya- vagy falugondnokban*. E kérdésnél az 1-es érték a teljes bizalmatlanságot, a 6-os pedig a teljes bizalmat jelölte. E kérdésre 199 választ kaptunk, melyek átlagosan 5,13 pontot eredményeztek. A leggyakoribb érték a 6 pont volt. Egyes értéket senki sem választott, és a kettes érték sem volt túl gyakori: három válaszadónál (1,5%) fordult elő, ezzel szemben a 6-os érték a válaszadók 43,7%-ánál volt jelölt válasz. A kapott átlagos érték a kitöltők tisztsége, beosztása szerint sem eredményezett jelentősebb

különbséget: a polgármesterek meglátása szerint a tanya- és falugondnok iránti bizalom átlagosan 5,15 pontot ér el, míg a jegyzők véleménye szerint 5,11 pontot.

Azonban nem csak a település lakosságának vélhető véleményét kérdeztük, hanem azt is, hogy maga a *kitöltő mennyire bíz a tanya- vagy falugondnokban*. A kapott válaszok száma újfent igen magas: 200. Az 1-es és 6-os érték tartalma megegyezik az előbbieken leírtakkal. Válaszaik alapján a kitöltők valamelyest nagyobb mértékben bíznak a tanya- és falugondnokokban, mint véleményük szerint a lakosság, hiszen ez esetben az átlagos pontszám 5,40 volt, a leggyakoribb érték pedig szintén a 6 pont. Ugyanakkor e kérdésnél találkozunk 1-es értékkel, melyet 2 válaszadó jelölt meg (1,0%), a 6-os érték gyakorisága viszont felülmúlja a lakosság feltételezett értékelésénél tapasztaltat, hiszen a válaszadók 60,5%-a jelölte meg. A polgármesterek és jegyzők között itt sem találunk lényeges eltérést, bár a polgármesterek bizalma valamelyest itt is erősebb: az általuk adott átlagos pontszám 5,44, a jegyzőké azonban 5,35.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy *a kitöltők hogyan vélekednek a tanya- és falugondnoki szolgálatok különböző aspektusairól*. A skálán ez esetben az 1-es érték jelölte, ha adott szempont, illetve körülmény egyáltalán nem megfelelő, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben megfelelő. Azt tapasztaltuk, hogy a kitöltők leginkább a szolgálat hasznosságát látják megfelelőnek (átlagos pontszám 5,60), ezt követi a szolgáltatások jellegének megfelelősége (5,08), a szolgáltatások színvonalának megfelelősége (4,98), végül a legkevésbé a szolgáltatás finanszírozását látják megfelelőnek (3,53). A szélső értékek gyakorisága is ezt tükrözi: 1-es értéket leginkább a finanszírozás mértéke kapott (6,7%), 6-ost pedig a szolgáltatás hasznossága (68,4%).

A kitöltő tisztsége, beosztása szerint csoportosított értékeket a 20. számú táblázat mutatja.

20. sz. táblázat

A kitöltők vélekedése a tanya- és falugondnoki szolgáltatás különböző jellemzői a kitöltő tisztsége, beosztása szerint

A kitöltő véleménye szerint milyen mértékben megfelelő a tanya- és falugondnoki szolgálat...	Átlagos pontszám	
	polgármester	jegyző
finanszírozásának mértéke	3,50	3,56
a szolgáltatás hasznossága	5,69	5,52
a szolgáltatások jellege	5,15	5,03
a szolgáltatások színvonala	4,97	5,00

Amint látható a 20. számú táblázatban, kiugróan nagy különbségek nem találhatók a polgármesterek és a jegyzők véleménye között. A szolgáltatás hasznosságával és jellegével valamelyest elégedettebbek a polgármesterek, míg a jegyzők a finanszírozás mértékét és színvonalát látják némiképp megfelelőbbnek.

Végül kérdést tettünk fel arra vonatkozóan, hogy a kitöltők meglátása szerint *mitől lehetne megfelelőbb a tanya- és falugondnoki szolgáltatás*. Az 1-es érték jelentette, ha adott szempont indifferens a szolgáltatás szempontjából, a 6-os érték pedig, ha teljes mértékben befolyásolja a szolgáltatást. A kitöltők meglátása szerint leginkább a szolgálatra fordítható pénz összegének emelkedése eredményezné a szolgáltatás javulását, hiszen ez esetben átlagos pontszámunk 5,36, és egyben a 6-os értéket választók aránya is e pontnál a legmagasabb (62,4%). Ugyanakkor a korábbi adatokhoz igazodóan azt tapasztaljuk, hogy a falugondnok személyének megváltoztatása befolyásolná legkevésbé a szolgálat megfelelőbb működését, hiszen ez a szempont kapta a legalacsonyabb átlagos pontszámot (2,68), és egyben a legmagasabb arányú 1-es értéket (45,8%). (Megjegyeznénk ugyanakkor, hogy ez az átlagos pontszám mégis kissé magasnak tűnik ahhoz képest, hogy a tanya- és falugondnok személyének megfelelősége 5,30 pontot kapott.)

A kitöltő tisztsége, beosztása megközelítőleg a szempontok felénél okoz jelentősebb különbséget, amint azt a 21. számú táblázat mutatja.

21. sz. táblázat

A tanya- és falugondnoki szolgáltatás megfelelőségének szempontjai a kitöltő beosztása szerint

A kitöltő véleménye szerint megfelelőbb lenne a tanya- és falugondnoki szolgáltatás, ...	Átlagos pontszám	
	polgármester	jegyző
ha több pénz lenne rá	5,37	5,34
ha megfelelőbb lenne a tanya- vagy falugondnok személye	2,82	2,56
ha megfelelőbb lenne a tanya- vagy falugondnok képzettsége	2,99	2,92
ha többféle szolgáltatást nyújtana	3,71	3,67
ha több ember tudná igénybe venni	4,27	3,78
ha minden lakos számára elérhető lenne	3,88	3,16
ha megfelelőbb eszközökkel rendelkezne	4,78	4,87

Jelentősebb eltérést egyfelől a tanya- és falugondnok személye kapcsán tapasztalunk. A polgármesterek inkább vélik úgy, hogy a tanya- és falugondnok személyének megváltoztatása javítaná a szolgáltatást. Nagyobb eltérés mutatkozik azzal kapcsolatban is, hogy több ember számára lenne szükséges elérhetővé tenni ezt a szolgáltatást, valamint azzal kapcsolatban,

hogy minden lakos számára biztosítani kellene a szolgáltatást igénybevételének lehetőségét:
mindkét szempont esetében a polgármesterek által adott átlagos pontszám a magasabb.